

Verdacht van hulp

Uit goede bedoelingen was hij aanwezig bij de zelfdoding van een vreemde. Toch bracht Kees Lugtmeier (85) uit Harlingen nog dezelfde avond door in de cel. „Ik werd behandeld als een vluchtgevaarlijke, suïcidale crimineel.”

MELLE VELTMAN

Riem af, schoenen uit en zakken leeg. De deur valt in het slot en Kees Lugtmeier zit in een ruimte met weinig meer dan een fontein-tje, een wc-rol en een tv-toestel. „Ik had niks meer. Ja, mijn bril. Die mocht ik ophouden.”

Het is maandagavond en de verdenking laat zich raden. Die dag, in de vroege herfst van 2022, is hij te gast bij een 64-jarige vrouw uit het zuidoosten van Friesland. Ze lijdt sinds haar achttiende aan depressies, heeft een langgekoesterde doodswens en ze heeft het middel al in huis. Aan hem de vraag of hij erbij wil zijn. Ze is bang om alleen te zijn.

Een opvallend verzoek, maar niet voor Kees Lugtmeier. Als voormalig huisarts, waarvan 34 jaar in Harlingen, is hij ruim twintig keer betrokken geweest bij iemands levendeinde. „Zoiets blijft heel ingrijpend. Het went nooit.”

Desondanks is hij na zijn pensionering in 2000 consulent bij De Einder, een stichting die streeft naar het 'recht op sterven'. Mensen die het lot in eigen handen willen nemen, kunnen bij Lugtmeier terecht voor informatie.

Zeker, de reguliere route voor euthanasie verloopt via een verzoek aan de eigen arts. „Maar er zijn ook mensen die besloten hebben dat ze het zelf willen doen.” Ze willen hun dokter er niet mee belasten, zegt Lugtmeier, of ze voldoen niet aan de eisen van de arts. „Veel cliënten hebben langdurige psychische problemen, maar toch durven veel psychiaters niet hardop te zeggen dat iemand uitbehandeld is.”

Wie eenmaal vastbesloten is om uit het leven te stappen, kan dat maar beter zorgvuldig doen, vindt Lugtmeier. Hij wil voorkomen dat mensen een onnodig wrede of eenzame dood sterven. „Mensen zeggen vaak tegen een consulent: 'Iedereen probeert me op andere gedachten te brengen, maar u bent de eerste met wie ik gewoon hierover kan praten.'”

Hierin verschilt hij overigens van opvatting met de Laatste Wil, de coöperatie die het zogenaamde laatstewilmiddel vrijelijk wil verstrekken aan wie ook maar lid wordt. „Daarvan vind ik; dat kun je niet maken. Je kunt het middel niet zomaar geven, die mensen moeten praten. Het is natuurlijk niet niks wat je doet.”

Niettemin is Lugtmeier in 2020 als lid aanwezig bij een zogeheten huiskamerbijeenkomst van de Laatste Wil. Daar ontmoet hij de Friese vrouw voor het eerst. „Een paar maanden later belde ze mij op: 'Ik wil graag contact', zei ze. 'Ik heb het middel.'” Uiteindelijk ziet de vrouw ervan af vanwege de impact op haar hoogbejaarde moeder. „En toen heb ik twee jaar niks gehoord.”

Op dat moment is de oud-huisarts twee keer eerder als levendeindeconsulent aanwe-

zig geweest bij een zelfdoding. Voor het eerst is dat een jaar of vijf geleden bij een 37-jarige man op een bungalowpark in Noord-Holland. Tegen Lugtmeier vertelt hij dat hij gevoelig is voor elektromagnetische straling en dat hij het leven niet meer ziet zitten. Maar het laatste uur van zijn leven alleen zijn, wil hij ook niet.

Voor het afscheid koopt hij een flesje wijn, voor zichzelf heeft de man een middel besteld dat ook huisartsen en dierenartsen gebruiken om het leven te beëindigen. Zodra het gebeurd is, belt de oud-huisarts de politie. „Een agent kwam gelijk naar mij toe: 'Gecondoleerd, hoe is het met u?' En: 'Wij begrijpen dat het moeilijk voor u is, maar u zult begrijpen dat...’”

Dat hij aanvankelijk wordt aangemerkt als verdachte, begrijpt hij. Mocht er immers sprake van zijn dat hij het dodelijke middel heeft verstrekt, of dat hij tot de zelfdoding heeft aangezet of daarbij heeft geholpen, dan riskeert hij een maximale gevangenisstraf van drie jaar. „Hulp bij zelfdoding is strafbaar, en daar ben ik het volledig mee eens.” Na uitvoerig onderzoek mag hij het bungalowpark verlaten. Ook de tweede keer dat Lugtmeier aanwezig is bij een zelfdoding is de recherche binnen drie uur klaar.

Hoe anders is dat op de oktoberdag bij de vrouw uit Friesland. Lugtmeier staat op dat moment niet meer ingeschreven als consulent, maar hij wil haar nog wel bijstaan. „Ik was er op persoonlijke titel.” Rond het middaguur spreken ze af bij haar thuis. Zij ligt in

De voormalige Harlinger huisarts Kees Lugtmeier werd tot zijn verbazing in de cel gegooid, nadat hij een vrouw van 64 had bijgestaan tijdens haar zelfdoding. „Er was geen kruimeltje empathie. Het was meteen: 'Wij verdenken u van hulp bij zelfdoding. U bent aangehouden.'” FOTO SIMON BLEEKER

bed op een zolderkamer, hij en haar beste vriendin zitten op een stoel ernaast. „Alles was geregeld. De uitvaart, haar testament, een verklaring, de afscheidsbrieven...”

Het middel dat de vrouw heeft, staat bekend als middel X. Een effectief middel, weet Lugtmeier. „Als je het erin hebt, ga je voor de bijl.” Maar het is ook een middel waar het nodige bij komt kijken. Rond 4 uur 's nachts is de vrouw al begonnen met het innemen van anti-braakmiddelen. „Je kunt stuipen krijgen. Het is allemaal niet zo leuk, zeker niet voor de mensen die erbij zijn.”

Een half etmaal later, om 4 uur 's middags, moet het gebeuren. Maar als het zover is, ziet Lugtmeier dat de vrouw slaperig is geworden van de flinke dosis slaapmiddelen die ze een uur eerder heeft geslikt. Het is een dun koord waar een aanwezige dan op moet balanceren, weet hij. „Ik zei dat ook niet: 'U moet het nu innemen.' Nee, ik zei: 'U moet nu een besluit nemen.'” En dat doet ze.

De weg naar de dood duurt dan nog een uur of vier. De stuiptrekkingen blijven uit, maar iets voor zessen loopt het braaksel uit haar mond. Ze is al ver heen, kreunt af en toe, maar om haar lippen te spoelen, pakt de oud-huisarts toch een glas water. „Het glas dat op tafel stond kon ik niet gebruiken, het middel had erin gezeten. Daar kon ik mijn vingerafdrukken beter niet op achterlaten.” Om 6 uur eet hij zelf nog „een boterhammetje”.

Langzaam ademt de vrouw trager. „Eerst acht keer per minuut, en iets na 8 uur hield het op. Toen heb ik gelijk de politie gebeld.”

“ ALLES WAS GEREGLD. DE UITVAART, HAAR TESTAMENT, EEN VERKLARING, DE AFSCHEIDSBRIEVEN...”

Condolances, laat staan de vraag hoe het gaat, zijn er deze keer niet bij. „Er was geen kruimeltje empathie. Het was meteen: 'Wij verdenken u van hulp bij zelfdoding. U bent aangehouden.'”

Het enige politiebureau dat zo laat nog open is, staat in Leeuwarden. „Ik vroeg: 'Kan ik ook achter u aanrijden, want ik heb de auto hier nog staan.' Maar dat mocht niet. Ik moest achterin de ene auto en die vriendin in de andere.”

Eenmaal in de cel moet hij alles inleveren, inclusief telefoon. Rond 11 uur 's avonds vraagt Lugtmeier een medewerker op het bureau om zijn vrouw, die nog van niks weet, op de hoogte te brengen. De medewerker zegt toe, maar vergeet het vervolgens.

Eten is er ook niet, en de paar bakjes yoghurt die hij bij zich heeft in zijn rugzak moet hij afstaan en mag hij niet eten. „Ik ben 85 jaar oud, ik meld het zelf, ze weten precies wie ik ben en waar ik woon. En dan word je behandeld als een vluchtgevaarlijke, suïcidale crimineel.”

Waarom Lugtmeier zijn verhaal deelt? Hij is niet zozeer boos op de politie, die hem persoonlijk excuses heeft aangeboden omdat zijn vrouw niet geïnformeerd is. Maar voor het overige is alles volgens protocol verlopen, zo staat in de excuusbrief van de politie, en wie dat wil veranderen, moet zich wenden tot het Openbaar Ministerie (OM) en de politie.

Lugtmeier vindt dat het protocol moet veranderen, maar zolang hij nog steeds

OM: Hulp bij zelfdoding is strafbaar

Zelfdoding is niet strafbaar, maar hulp bij zelfdoding wel. Dat laat een woordvoerder van het Openbaar Ministerie (OM) weten in een schriftelijke reactie. Ze verwijst naar artikel 294 lid 2 van het Wetboek van Strafrecht. 'Daar staat dat degene die een ander opzettelijk behulpzaam is bij zelfdoding of hem daartoe de middelen verschafft, een misdrijf pleegt als de dood ook daadwerkelijk intreedt.'

In Nederland mag alleen de arts een ander bij zelfdoding helpen. 'De arts moet zich daarbij houden aan de zorgvuldigheidseisen van de euthanasiewet. Deze wet biedt de mogelijkheid om patiënten die uitzichtloos en ondraaglijk lijden euthanasie te verlenen. Dit kan de arts doen door hulp bij zelfdoding of door levensbeëindiging.'

Wanneer iemand aanwezig is geweest bij een zelfdoding die niet geldt als euthanasie kan dit onder omstandigheden leiden tot een verdenking van strafbare hulp bij zelfdoding. 'De politie doet in zo'n geval onderzoek en het OM neemt vervolgens een beslissing over een mogelijke vervolging. In deze casus is het onderzoek nog niet afgerond. Over de inhoud van de uitvoerige correspondentie tussen het OM en betrokkene geven wij in het kader van privacy geen informatie.'

verdachte is en het onderzoek nog loopt, neemt het OM zijn klacht niet in behandeling. „Onbegrijpelijk. De meeste mensen die zich melden na het overlijden, zijn vrienden of familieleden. Die willen rouwen, niet de cel in. Dit soort verhalen zal mensen geweldig afschrikken om bij een zelfdoding te zijn.”

Lugtmeier noemt getuigen die zichzelf melden „een aparte groep en die dient als zodanig te worden behandeld. Elders hebben ze dat kennelijk wel begrepen, in Leeuwarden dus niet. De kans dat ze hulp hebben verleend, is praktisch nul. Daarom moet je ze niet als verdachte behandelen. Mochten er toch aanwijzingen zijn voor hulp, dan kan een getuige alsnog als verdachte worden behandeld.”

Wat hem steekt, is dat niemand naar zijn gezondheid heeft gevraagd. „De meeste mensen van 85 hebben wel iets. Je zou maar hartpatiënt zijn, of beginnende dementie hebben. Gelukkig ben ik hartstikke gezond, ik heb mij er prima mee kunnen redden, maar je kunt iemand van die leeftijd toch niet zomaar in de cel gooien? Ik vind dat ouderen eerst door een dokter moeten worden beoordeeld, voor ze in de cel worden gestopt.”

Nervus is hij al die tijd niet geweest. Rond een uur of twee 's nachts wordt hij opgehaald door twee rechercheurs. „Een prettig verhoor, daar was niks mis mee.” Lugtmeier mag naar huis, regelt dat hij wordt afgezet bij zijn auto en is rond 3 uur 's avonds thuis in Harlingen. „Ik weet 100 procent zeker dat ik niks heb gedaan wat niet mocht.”